

Halálos bohóckodás

Eörsi István: Sirkő és kakaó

Szörnyen praktikus világban él *Piti Lajos és felesége*. Szobájukban minden összecukható és betolható, elővehető és eltüntethető, többféle módon felhasználható. Felkelés után az ágy becsúszik a fal alá, az asztal a szomszéd szobába vezető ajtó küszöb-be alól kerül elő, lépcsőül egy láda szolgál, egy másik ládából kerül elő a reggeli készítéséhez a melegítőeszköz. Még az illemhely is összehajtható. Hasonlóan működnek az erkölcsi elvek, morális megfontolások is. Tetszés szerint elővehető és elrakhatók, célszerűen alkalmazhatók. *Pázmány*

András díszlete a *pécsi Kisszínházban* a mű lényegét fogalmazza meg, illetve tárgyiasítja. Nem indokolja, magyarázza a szereplők viselkedését, hanem kifejezi, megfogalmazza azt.

Eörsi István darabja, a *Sirkő és kakaó* ugyanis nem látélet, sőt nem is elemzés egy életformáról, egy mentalitásról, hanem műfaji meghatározása szerint „traktátus a nyárspolgárság végleteiről”. Az eltartási szerződés révén élethalálharcra ítélt emberekről nem szociológiai és nem is pszichológiai képet rajzol, hanem jelképpé emeli, stilizálja ezt a szituációt. Pitiék végzetes megkísértése nem erkölcsi dilemmaként, nem társadalmi nyomorúságként jelenik meg, hanem valamiféle léthelyzetként, amelynek szereplői eleve elrendelt szerepeket vállalnak és játszanak el. Egy változtathatatlan modellben elfoglalt helyük szerint viselkednek.

A lakástulajdonos öregasszony ördögi szenvedélye mozgatja a modellt, Pitiék az ő szándékai szerint cselekszenek. Pontosabban az ő túlélési szenvedélye szerint. Hogy jók, önfeláldozóak vagy elvetemült gyilkosok, hogy minden igyekezetükkel a vénasszony javát akarják-e, vagy éppen elpusztítására törekszenek, ez csakis az ő elhatározásától, szeszélyétől, érdekeitől függ. Halálos csapdát állít nekik, amikor orvosa révén kezükbe juttatja önnön elpusztításának receptgyűjteményét. Miközben Piti Lajos és felesége azon igyekszik, hogy szállásadónójuk belepusztuljon a dolgok véletlen együttállásába, ő csoportosítja úgy a tényeket, hogy abba Pitiék halnak bele. Ezzel megnyitva az utat újabb áldozatok felvétele, újabb eltartási szerződés megkötése előtt.

Egy életszituáció szatirikus karikírozásánál, logikája végletekig feszítésénél és kifordításánál több van **Eörsi** darabjában. Igazi hőse maga a sarkaiból kiforduló, a mindent önnön ellentétébe torkolltató logika. Humorának forrása is a gondolkodás abszurditása.

A Piti házaspár.

TÓTH LÁSZLÓ FELVÉTELE

Minden gyilkossági kísérlet egy-egy logikai modell kipróbálása és alkalmatlanságának bizonyítása. Pitiék nemcsak azért tehetetlenek a vénasszonnyal szemben, mert eleve annak receptjeit próbálgatják, de azért is, mert megfontolásaik folyton cáfolják egymást, végső soron pedig úgysem tudnának mit kezdeni a szabadsággal, a lakással, ha megszereznék, ha sikerülne eltenniük láb alól rabtartójukat.

A logikai paradoxonokból táplálkozó verbális humort *Papp Zoltán* szellemes és ötletes zenei idézetekkel, utalásokkal gazdagítja, a dalbetétek általában nem egyszerűen brechti songok, bár sokszor a stílus őt idézi, hanem stílusparódiák, kultúrtörténeti citátumok is. *Bagossy László* lényegében bohócjelenetek sorozatának rendezte meg az előadást, s a játzók közül kiváltképp a Piti házaspárt alakító *Karczag Ferenc* és *Spilák Klára* hozzák remekül a bohóci naivitást, együgyűséget. Stilizált játékuk kiemeli a történetet a fizikai nyomorúságok világából. Az másféle, lényegibb nyomorúságról szól.

Zappe László

Pokolme

A most százöt esztendeje született Bajcsy-Zsilinszky Endréről *Illyés Gyula* ezt írta: „Benne van nemzeti történelmünkben, de — mindnyájan érezzük — még nem a helyén.” Találó megállapítás. S így folytatódik: „A nagy politikusok között fog megállapodni vajon vagy a publicistáknál? Vagy azoknál, akikre egyszerűen mint hőseire emlékszik egy nép?” Erre a kérdésre ő sem tudott válaszolni, és Zsilinszky eszméiről, politikai céljairól, terveiről sem kívánt állást foglalni, mondván: azokat „rendezze az idő”. Csupán az agyában és szívében az ember